

De chlorosi : dissertatio inauguralis medica ... / auctor Isidorus Loewenstein.

Contributors

Loewenstein, Isidor.
Friedrich-Wilhelms-Universität Berlin.
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Berolini : Typ. Schnitzerianis, 1843.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/qruw8zzg>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

10 20
DE CHLOROSI.

DISSERTATIO

INAUGURALIS MEDICA

QUAM

CONSENSU ET AUCTORITATE

RATIOSI MEDICORUM ORDINIS

IN

ALMA LITERARUM UNIVERSITATE

FRIDERICA GUILIELMA

UT SUMMI

IN MEDICINA ET CHIRURGIA HONORES

RITE SIBI CONCEDANTUR

DIE XXI. M. DECEMBRIS A. MDCCCXLIII.

H. L. Q. S.

PUBLICICE DEFENDET

AUCTOR

ISIDORUS LOEWENSTEIN

GEDANENSIS.

OPPONENTIBUS:

J. KIRSCHSTEIN, MED. ET CHIR. DR.

ABARBANELL, MED. ET CHIRURG. CAND.

H. SACHS, STUD. PHILOS.

BEROLINI,

TYPIS SCHNITZERIANIS.

DE CHILDRON.

DISSERTATIO

IN MEDICINIS

PRIMA

CONTRIBUTIO AD

ARTIUM MEDICINARUM ORDINEM

ET

REPUBLICANAE UNIVERSITATIS

FRIDERICAE GUILLIELMAE

IN BEROLINIS

Und er stand mit dem Weihrauch zwischen Todten und Lebenden.

DIE XXI. M. DECEMBRIS A. MDCCCLIII

PUBLICA DEFENSIO

ACTORIS

ISIDORI JOHANNESSTEN

ORDINARIUS

OPONENTIBUS

J. HIRSCHSTEN, MD. ET PHIL. DR.

ADAM VON SIEBOLD, MD. ET CHIRURG. VARD.

H. SAUER, MD. ET PHIL. DR.

BEROLINAE

THOMAS SCHNEIDERMAN

PIIS MANIBUS
FRATRIS OPTIMI, DILECTISSIMI
HENRICI

A C

DOROTHEAE POLLACK
FFINI SUAE DILECTISSIMAE OPTIMEQUE
DE SE MERITAE

HASCE

STUDIORUM PRIMITIAS

SACRAS ESSE VOLUIT

AUCTOR.

PRAEFATIO.

Nulla fere artis medicinae inveniatur pars, quae a viris laudatis beneque meritis non sit excussa et tractata. Etenim quum suum cuique officium sit, literarum campum, quem colat, assidue meditando ac perscrutando amplificare, tum maxime medicinae studium, res non minus ampla quam frugifera, cultores suos ad vires exercendas invitat. **E**xperientia vero rerum ad hoc pertinentium prae omnibus ceteris opus est, quae quum tironi magis vel minus desit, summa ei objiciuntur impedimenta. **D**ecursu modo temporis ubi sua edoctus est experientia, sententiam suam proferre ei licet. **Q**uam ob rem hoc libello nihil aliud conati sumus, quam sententias virorum praeclarissimorum **B**usch, **S**iebold, **J**oerg, **M**ende, **P**. **F**ranks, **C**anstatt multorumque alio-

rum, qui de chlorosi copiose scienterque disseruerunt, colligere nostramque opinionem, data occasione, passim modeste inserere. Benigne itaque lector libellum nostrum accipiat, humaniterque de eo sentiat, quacsumus.

PARFRATIO

SALUTEM

Nulla fore artis medicinae inventur pars, quae a
 virtus laudatis beatorum meritis non sit excussa et
 doctata. Rerum quae sunt cuius officium sit,
 libellum campum, quae colat, casibus meditando
 ac perscrutando amplificare, tum maxime medicinae
 studium, res non humanae sunt quam frugibus, col-
 loca sua ad vires exercendas invitat. Experimentis
 vero rerum ad hoc pertinendum prae omnibus etc.
 et opus est, quae prae sunt tunc magis vel minus de-
 sit summa et obsequium impedimentis. Decursum
 modo temporis tui aut edoctus est experientia, sen-
 tentiam suam proferre et licet. Quam ob rem hoc
 libello nihil aliud abod conati sumus, quam sententias
 videri quae inveniuntur in Bach, Siebold, Jürg,
 Mendel, P. F. von, C. et alii multorumque alio-

I. SYNONYMA.

Ἰκκίτις (Hippocrates), *Illisis* (Avicenna), *Febris alba et virginum obstructiones* (Mercatus), *oedi colores* (Baillon), *morbis virgineus* (Rodeic a Castro et Daniel Sennert), *chlorosis* (Rancken et Varandé), *Icteria alba* (Ettmüller), *validi colores* (Sydenham), *febris amatoria* (Lansius), *ictère blanc* (Sauvages), *green-sickness* (Angli), *pâles couleurs* (Francogalli), *Maagdielke* (Batavi).

II. MORBI DESCRIPTIO ET NATURA.

Si morbi sanatio prospere cedere debet, conditio perquam necessaria haec est, ut mali focum investigemus atque oppugnemus. Nam saepissime morbi nobis occurrunt, qui minime sunt primarii, sed aut secundarii ex primario prodierunt, aut tantummodo alius cujuscumque sunt reflexus. Quam stultum foret, si quis exanthema, cujus radices alte in vegetationem penetrant, nonnisi remediis externis tollere vellet, aut si quis febrem in exanthemate acuto tamquam summum curae finem persequeretur. Nunquam hic vel ille exitum secundum consecutus esset. Similiter res se habet, quod attinet chlorosin. Chloro-

sin quidem veram discernimus et symptomaticam. — dum illa apud puellas tenerae aetatis anomala evolutione sexuali declaratur, haec potest symptoma diversissimarum affectionum fieri, quin etiam in quaque aetate et quoque sexu prodire.

Nos quidem hic de prima tantummodo agimus et phaenomena singulorum systematum abnormia adumbrare conabimur. — Morbus puellas pubescentes invadit, nec videtur certis quibusdam constitutionibus terminari, quum et infirma individua et robusta ab eo corripiantur. Memorabile est puellas pubertatis periodo dispositionem quandam ad chlorosim ostendere. Carus ¹⁾ in plerisque minus validis individuis periodo, qua corpus increscere fere desierit, etiam sine peculiari valetudinis turbatione cutis colorem pallidiorem, defatigationem, habitum animi melancholicum, appetitus inopiam et similia procedere refert, quae saepius ad fastigium altius ascendunt. Auctore Roche maxime temperamenta lymphatica et constitutio debilis ad hunc morbum praedisposita sunt.

Sieboldius (in libro de morbis mulierum) existimat, chloroseos originem non semper a causis appetitis esse deducendam, sed nonnunquam in opportunitate hereditaria latere (ut nos jam supra notavimus), aut in quibusdam inexpectatis difficileque cognoscendis corporis muliebris mutationibus, pubertatis tempore.

Puellae tenera corporis formatione, dispositione morbosa non apparente, a duodecimo anno ad quartum decimum, quo tempore potissimum crescunt, symptomatibus chloroticis corripuntur, nulla tamen

¹⁾ Carus, Gynäkol., Bd. 1.

ec somni nec appetitus nec alvi dejectionis mutatione, qui status brevi, nonnunquam hebdomade injecta ad summum pervenit fastigium, ubi morbus, ubi ipsi relictus, quinque aut plus hebdomades manet, tum decrescit sensimque evanescit. Paulo post symptomata chlorotica rursus apparent, eundem faciunt decursum et mox menstruatio prima fluit, hae interdum post primum morbi impetum in connectum venit. Sub his conditionibus menstruatio late quidem, sed parce fluit. Symptomata chlorotica sunt detersa atque corporis evolutio non turbata procedit.

Irritabilis constitutionis puellae, quarum corpus mature est excultum, sine moliminibus menses assequuntur; initio fluunt regulariter, sed temporis processu fortius, denique tam copiose, ut virium exhaustio sequatur, post quam non rursus se recreant, sed chlorosi corripuntur. Menstruatio nunc tribus hebdomadibus redit, est copiosa et sanguis ejectus scum habet colorem. Malum crescit, quod si non coercetur, aegrotae in statum leucophlegmaticum induunt, cum aut universali aut partiali aquae colluvie tela cellulosa corporisque cavis. Menstruatio est extincta, vita misera aut ipsa mors aegrotas abripit.

Puellae, quarum faciei color pallidus erat a prima aetate, quarumque corpus mature est excultum, musculis non satis cohaerentibus, mensibus sine moliminibus fluentibus, interdum chloroticae fiunt, gravi cephalaea vexantur, interdum narium stillicidium adstet, quae res postquam aliquod tempus perduraverunt, in similem statum, ut supra descriptum, incidunt. Menses non rite fluunt, modo parce, modo copiose, qui si cedunt, congestiones ad pectus et

caput oriuntur; aegrotae omni vespere rubore superfluuntur, cephalaea violenta ac vertigine laborant, tussi vexantur multumque sanguinis ejiciunt, abdomen est tensum, durum, appetitus et digestio normalis. A specie supra memorata haec sic abhorrent ut sibi ipsi relicta, non perpetuo augeatur, sed semper certis finibus coërceatur.

Puellae, quae in eo tempore, quo menstruatio ostendere solet, corporis perfectionem nondum assuetae sunt, quibus illa consentiens ratio formae singularum membrorum deest, quaeque praecipue conspicuam quandam infantilem formam faciei ostendunt hilaritate aetatis juvenilis non amissa, quindecim anno chloroticae fiunt. Antea nonnunquam menstruatio apparuerat, parca tamen, mox autem evanuit plurimum nunquam prodierat. Intervallo temporis praeterlapso locis diversis exanthemata in conspectum veniunt, in pedibus in ulcera mutantur, quae si sanantur, antagonisticè pectoris affectiones et spirituum ejectio aucta percipiuntur. Quae quidem in initio cedunt, si pedum ulcera provocantur, serius vero, ulceribus non suppressis, denuo apparent aegrotae mox afficiuntur phthisi purulenta cum febre hectica.

Denique puellae sine perspicua causa chloroticis symptomatibus invaduntur et inusitatam rerum insuetarum cupidinem ostendunt. Tales virgines saepe aciditate laborant. Somnus est interruptus, digestio pigra, obstructa alvus.

Hic status plures menses durare potest, organismo in periculum non ducto, simulac menstruatio primo intrat, illa symptomata evanescent. Aegrotae sanantur, quando menstruatio pluries apparet.

Cutis colorem admòdum characteristicum in omnibus invenimus chloroticis, quod signum tam constans est, ut prope omnes scriptores notionis definitionem chloroseos ab his mutationibus propriis reterent. Omnino autem his potissimum symptomatibus in conspectum venit.

Virium defectione atque debilitate in omnibus tuis corporis partibus, segni lentoque incessu et terrima fatigatione in minima quaque contentione; pallido faciei colore viridi mixto, quod signum ita est perspicuum, ut virgines eo laborantes morbo primo conspectu cognoscantur et morbus ipse coloris exsanguis nomen debeat. Chlorosis scilicet nomen e graeco *χλωρός* ducit, quod verbum hic loci, aeter alias significationes, colorem chlorosi laborantibus proprium indicat. Potes quidem me referre, quum chlorosis non his solum, sed multis etiam aliis iisque perspicuis signis perlucide dignoscatur, quae hic albus color nisi unus ex multis sit indicandis; sed usus tyrannus, quapropter et hoc locum sequi praestat. Morbi vero imaginis perficiendae causa nonnulla addamus signa, quae raro desiderantur. Palpebrae flavidae sunt coloris fusco intermixto et in majore morbi gradu nonnunquam oedematose tumefactae. Oculi conjunctiva, gingiva, labia larem amiserunt colorem, pallent ac languent. Sclerotica tristem praebet speciem et in loco pristini albi languidum perspicitur flavum. Coloris naturalis defectus, horripilationes frequentes, pulsus parvus, lenis et debilis, respiratio difficilis, dyspnoea, asthma, maximeque ad dormiendum inclinatio. In corde hoc alium palpitationibus se prodit arteriarum susurro (qui susurrus Gallica lingua appellatur *bruit de diable*)

et animi deliquiis. Neque minus aegrotae laborant mala digestionem, quae appetitus defectione insuevit, tumque ciborum desiderio, lingua obiecta, gustus amarus, vomitionibus, vomitu ipso post cibos sumptos frequenti et obstructione cognoscitur. Nervorum systema, apud feminas per se praevalens, quae singularem praebens et agendi et sentiendi rationem, summam ostendit perturbationem. Chlorosim laborantes ad melancholiam animique tristitiam propeves sunt, cogitationibus moestissimis indulgent et remotae a publicis voluptatibus ac ludis quaerunt solitudinem, admodum sunt irritabiles et res, quamvis minima, in fletum eas adducit. Nonnunquam nervorum affectio ad hysteriam crescit, ad ecstasim, somnambulismum; contra negari non potest apud chlorosim laborantes interdum insuetam inveniri hystericitatem. Exhalationum defectus, cutis rigida, abdomen paullulum tumefactum. Ad haec symptoma venit acrisia menstrualis. Saepe molimina menstruationis fere desiderantur, saepe evanescit, postquam se ostendit, aut rite non fluit, id est sanguis ejectus serosam praebet speciem, pallidus et aquosus est. Amenorrhoea tamen ad chloroseos naturam non placet, opus est, pristinaque opinio ideo falsa est, quod illas quaelas cum causis permiscuit. Ratio functionum quae genitalibus sunt attributae, secundum Canstattum hos permittit gradus.

a) Chlorosis puellarum tenerrimae aetatis, quarum genitalia nondum sunt evoluta. Nullum fluxum menstrui vestigium.

b) Menstruatio praecox pro aetate et evolutione vegetativa, quam chlorosis sequitur.

-) Menorrhagia immodica, quae chloroticam efficit anaemiam.
-) Connubium praematurum.
-) Menstruatio aut molimina menstrualia casu quodam repressa in corpore non satis maturo.

Mutationes in sanguinis systemate pariter valde norma recedunt. Sanguis ex vena missus clare et, serum praevalere et fibrinam deficere, unde magis est aquosus. Pulsus est parvus, debilis,uens, interdum tamen duriusculus ac plenus. Syna lymphaticum prae ceteris praevalere incipit, contenta lympham non est qualitatis normalis, ve-
tenuis, aquosa minusque nutritioni apta. Inde det aspectus aegrotarum tumidus, ex serosa de-
itione in tela cellulosa suspensus, oedema pedum, sarca universalis, turbationes in systemate lym-
tico, glandularum intumescitiae. Membranae
cosae aequae sunt affectae et ad secretiones ano-
as proclives, praecipue membrana mucosa genita-
n et organorum respirationi inservientium.

Eximii ponderis est status organorum sexualium, quidem minime constans, sed forma est diversa. ¹⁾ chlorosis mature evolvitur, antequam genitalium
lutio perfecta est, tum organa sexualia in evo-
one impediuntur, apparent atrophica ac sensibili-
est imminuta, energia menstrualis aut plane non
tantum imperfecte evolvitur. Coëundi appetitus
excolitur, in organismo toto evolutio sexualis
rsus non exprimitur. Ubi contra evolutio sexua-
ratione totius organismi maturius procedit, partes
vtales anomalam ostendunt sensibilitatem, aegrotae

¹⁾ Busch, Geschlechtskrankh. des Weibes, Bd. II. S. 409.

laborant ex fluore albo, energia menstrualis prodit quidem, sed modo fluidum aquosum excernitur aut haemorrhagia existit. Coëundi appetitus est adactus, energia menstrualis in omnibus chloroticis aut turbatur aut prorsus desistit. — Phaenomena chloroseos symptomatice, alios morbos comitantia, valde sunt diversa. Hic quoque duae species bene sunt distinguendae: primum, ubi per malum praesens evolutio sexualis interrumpitur, tum, ubi eadem augetur. Morbi, ex quibus chlorosis evadit secundaria, potissimum hi sunt. Inflammatorii, febriculosi pubertatis periodo, qui quum minus diligenter tractentur, irritationem singulorum organorum vel tantam debilitatem universalem relinquunt, ut evolutio sexualis non perficiatur. Ex his morbis praecipue scarlatinam, morbillos, variolas, carditidem nominamus; porro organicos status morbosos et maxime in ipsis partibus genitalibus, inflammationes chronicas, dyscrasica mala, partim ex depravatione succorum, partim ex anormaliis.

Jam in scriptis medicorum antiquissimorum chlorosin licet quam brevissime delineatam reperimus: veluti eam Hippocrates, Galenus, Aëtius, Paulus Aegineta, Avicenna memorant. Primus vero hunc morbum accuratius descripsit Langius circiter annum 1550. Ab omni autem tempore lis extitit de morbi formis, de phaenomenis singulis ac natura, de aetate et sexu, de cura: unde non mirandum, quod nomina proferebantur diversissima et morbi essentia, ut ita dicam, modo in hujus, modo in illius systematis turbatione quaerebatur. Nec injucundum est, judicia virorum praeclarissimorum de hujus morbi indole percipere. Multi, in quibus Hoffmann, qui

ne morbum cachexiis accenset, Ballard, Gardien, proximam chloroseos causam in anomalia quadam organorum digestionis sitam putant, indeque omnia aenónena derivari posse arbitrantur. Quae opinio penumero sic impugnata est, ut organa concoctionis non ubique turbata reperta esse opponeretur, et si in hoc locum haberet, ista organa, chlorosi demum magis persistente, conturbata esse, quam turbationem minime esse characteristicam: quae si esset causa proxima, negari non posse, morbum in quae aetate et in sexu etiam virili occurrere posse, sed quidem non usu veniret. Turbationes in organis chymificationis et chylicationis anomalias maxime rias in corpore provocare posse, vix est, quod immemorem, quia vita et animalis et corporea, omnino regularis processus functionum ex formatione boni et nutritionem idonei sanguinis pendet. Hic vero fons in istis inest organis, ac raro chloroticae bona concoctione instructae reperiantur.

Saepius hanc invenimus sententiam, chlorosin in anomalia systematis sanguinis proxime niti, id quod defendunt Boisseau, Andral, Ratchet, Bouillud, Bland, alii. Primus auctor morbum ducit thenicum systematis sanguinis statum, quia potissimum stimulantibus illius systematis proprietates diminutae sint. — E. de Siebold ¹⁾ chlorosin existit morbum, qui causam habeat in imminuta irritabilitate systematis arteriosi omnino et vasorum abdominalium in specie, et segnis circulationis sequentem. Jahn ²⁾ et Brandes causam primariam in in-

¹⁾ Handbuch der Frauenkrankh., Bd. I.

²⁾ Klinik der chron. Krankheiten.

firmitate systemate lymphatico ponunt, aliis fontem in systemate nervoso quaerentibus. Cullen morbum statibus morborum adynamicis adnumerat, infirmitatem igitur causam arbitratus proximam. Trousseau illum affectionem putat hystericam, proximam causam habens systematis nervosi depressionem. Colombat pariter causam chlorosios principem in asthenia totius nervosi et potissimum gangliorum systematis ponit, quod organis digestionis, nutritionis, circulationis ac genitalium praeest. Pinel et Haase nolunt chlorosin peculiarem morbi formam habere, sed modo comitem amenorrhoeae et dysmenorrhoeae: quibus assentitur Mercatus. Ac profecto non licet omnino negare, retentionem sanguinis excernendi chlorosin procreare posse. Quid enim hoc differt ab eo, quod suppressio sudoris vel retentio bilis, urinae aut aliarum excernendarum materierum morbos varios producere valet? Sanguis menstrualis non est purus, nutritioni idoneus, ut analysis chemica docet, quippe qui ex crasso fluido mucoso constet et in corpus de novo receptus turbas cere debeat. Altera ex parte tamen chloroticas invenimus, in quibus functiones sexuales in decursu demum morbi turbantur, amenorrhoea itaque causa efficiens duci nequit. Secundum Meissner ¹⁾ chlorosis est morbus, qui plerumque sexum sequiorem in primis pubertatis annis aggreditur, et cano-pallido faciei colore, lividis circum oculos circulis, sicca cute, passiva et minuta nutritione cognoscitur. Roche ²⁾ chlorosin morbum existimat, cujus symptoma praestantissimum in miro quodam,

1) Forschungen des 19ten Jahrh., Bd. II. S. 100.

2) Universal-Lexikon der prakt. Medizin, Bd. III.

epissime etiam flavescente vel viridescente pallore constat. Sauvages ¹⁾ morbum sic adumbrat: *La chlorose est une maladie, dont le principal symptôme est une pâleur repandue sur le visage, accompagnée d'une asthénie générale.* — Capuron ²⁾ dicit: *En général cette maladie n'est propre qu'aux personnes de tout sexe, qui sont éminemment lymphatiques, ou qui ont long-temps vécu sous l'empire de causes débilitantes et dont la constitution a été détériorée et réduite à l'état de cachexie par un air humide et malsain, par l'habitation dans des lieux bas mal éclairés, par le défaut de vêtemens, par la disette ou par l'usage d'alimens peu nutritifs, par des évacuations excessives, par une vie molle, oisive et non exercée, par des affections tristes.*

Omnia haec symptomata, quae commemoravi-
mus, apud chloroticas raro quidem congregata cernun-
tur. Indicia universalis vero faciei pallorem, languorem corporis, cephalaeam, palpitationes cordis atque
resultando strepitum in carotidibus, jam supra cita-
mus semper invenimus. Causa hujus morbi in san-
guificatione depravata nervorumque affectione est quae-
renda, quibus rebus omnia morbi indicia explicare
possumus. Quam sententiam nostram
argumentis affirmare conemur. Pallor iste faciei in-
genitus, a quo morbus nomen ducit, naturaliter apud
omnes in conspectum venit, qui vernacula lingua ap-
pellantur Kakerlaken, et apud Albinos; porro in mor-
bis, in quibus sanguinis massa aut cruor solus aut
salsus ad cutem deminuitur; in mortuis, antequam

¹⁾ Nosol. method., t. IX. pag. 499.

²⁾ Trait. mal. des femm. 63.

maculae luridae oriuntur, passim ubi rete vasorum cutaneum magna ex parte deletum est, quam ob rem in amplis cicatricibus et in chlorosi ipsa propter materiae paucitatem, sanguinem rubro tingentis. Quis status, plasticitati auctae et supervacaneae cruoris formationi contrarius, anaemiae similis est. Sanguis diversissimis causis infirmantibus depravatus, non prorsus corpori satis nutrimenti praebere potest, eget ea, qua corroboretur atque confirmetur materia et partes e tali sanguine formatae languidam speciem conservant, quod perlucide in musculorum systemate conspicitur, nunc pallido, ejusque majoris contentionis impotenti. Cutis rubore consueto caret, cruore deficiente. Nec minus ipsa quantitas sanguinis minuitur, unde chloroticae semper horripilationibus vexantur. Sanguinis nervorumque systemata arctissime sunt conjuncta, ita ut alterius affectiones vix alterum relinquunt intactum, quamquam non raro quidem observatur, alterum praecipue systema morbo orto esse correptum, ut vasorum in morbis inflammatoriis, nervorum in nerveis animique perturbationibus: mox tamen, vel serius vel ocius, id quod ab initio erat liberum systema morbo implicatur, malaque quae inde sequuntur ostendit. Sanguis tanquam liquor vitalis in nervos habet vim, qui retro illum similiter afficiunt. Nervorum irritatio, raro deficiens, nullo modo, ut equidem opinor, explicanda est nisi sanguine vel principalis partis egente vel certe minuta. Liquor vitalis hic non satis vivus et excitans, ut in statu integro, nec minus digestio alienata vim in id habet indirectam. Unde apud hypochondriacos et hystericas animus iste morosus? Unde societatis et frequentiae timor in altero, sensusque nimis mol-

s alterius. Systema gangliosum, praecipue plexus
 erorum abdominales, morbosomodo sollicitata, illud
 nomalon perficiunt. Utrumque systema, quum san-
 uinis tum nervorum in chlorosi primario modo affici-
 otest, in utroque tamen effectus postremus idem,
 t id ipsum momentum confirmare potest, quod su-
 ra constitui iudicium. Complures auctores chloro-
 in idiopathicam et sympathicam discernunt, quae
 ut sanguinis, aut materierum vitae inservientium ja-
 tura, aut sanguine vitiose comparato, apud puellas,
 ravidasque, in decrepeditatis tempore etiam apud vi-
 os invenitur, quo in casu omnes hae, quas supra me-
 oravimus, personae dici possunt chlorosi esse la-
 orantes, quia chlorosis hic nihil aliud est nisi anaemia.

Chlorosis vero idiopathica puellas tantum pube-
 centes corripit, qui morbus efficitur eo, quod in hoc
 volutionis tempore indoles quaedam chlorotica nor-
 malis esse videtur. Sanguis illarum nondum eam as-
 ecutus est perfectionem, qua indicationibus nunc
 reipientibus sensibilitatis atque irritabilitatis respon-
 eat. Itaque omnes fere virgines in hoc tempore
 ajore palloris gradu afficiuntur, facile languescunt,
 nimo sunt mutabili ac irritabili. Quam ob rem chlo-
 osis morbis adnumerari potest ad corporis evolutio-
 em pertinentibus, et re vera pubertatis tempore di-
 ersissimis causis noxiis haec sanguinis deminutio
 invenitur. Etiam pro naturae varietate, alius apud
 hlegmaticam, alius apud irritabilem animi indolem
 st morbus, sicut in scrophulosi haud secus respici-
 ebet, magnamque in tractatione habet vim. In eo,
 uem supra memoravimus statu, cognoscitur morbus
 magna lassitudine, parva res externas percipiendi fa-
 ultate, pallore morti simili, perpetuo frigore, ad leu-

cophlegmasiam et blennorrhoeam inclinatione. Hoc in statu sanae olim habitae et floescentes virgines aegrotant, et morbus est insignis sensibilitate perversa, congestionibus, calore volatili cum horripilationibus intercurrente, vertigine, hysterismo, symptomatibus auctis, quum incitamentum oriatur. Quemadmodum primum genus in hydropem se convertere solet, ita chlorosis apud sensibiles in morbos tabescentes.

III. DIAGNOSIS.

Ad errores diagnosticos iudicium non acute institutum singulorum symptomatum, ut coloris cachectici, cordis palpitationum, digestionis afflictæ perducere potest. In ictero quidem eundem faciei luridum colorem habet aegrotus, quæ res apud minus peritos permutationem efficere possit, in illo vero sclerotica, simulac morbus erumpit, flavescit, in hac normalem colorem non amittit; in isto palpitationes chlorosi insignes arteriarumque strepitus desiderantur, quorum loco sedes ex defectu bilis in tractum intestinalem effusæ argillaceæ apparent. Difficilior est diagnosi inter palpitationes e chlorosi ortas et eas e morbis organicis, qui etiam pallore ac oedemate sunt conjuncti, chlorosis contra, si longius perdurat, morbos cordis organicos gignit, ita ut tempus esse possit, quo qui morbus adsit dignoscere, haud facile est. Haec tamen vestigia ad verum ducunt: pubertatis aetas sexusque muliebris jam magnam palpitationum chloroticarum suspicionem excitant, certior tamen fit diagnosi, quum haec symptomata cum morbo progrediente appareant. In morbis cordis organicis saepe indoles hereditaria observatur, et symptomata colo-

em faciei cachecticum anteeunt, qui signum morbi longius perdurantis est. Etiam remissio symptomatum deest, quae tamen apud chloroticas invenitur etque post labores difficiles, animi perturbationes ce-ssat, mox vero, animo tranquillo, redit. Et ipsa the-
rapia rectam viam ostendit, quum in morbis cordis chloroticis ferrum, utilissimum medicamen adhibeatur, in alteris vero damnum modo afferat.

IV. AETIOLOGIA.

Persaepe dispositio quaedam chlorotica adesse solet, quae universali nervorum vasorumque torpescence in abdomine agnosci potest. Quam ob rem in eas praecipue incedit puellas, quae habitu sunt spon-
sioso, torpido atque phlegmatico, quarum functiones abdominales languescunt, quae ventris tensione labo-
rant, et blennorrhoeis tractus intestinalis et albo fluore digestionis depravatae obnoxiae sunt. Morbis, qui corporis evolutionem impediunt, evolutione genitali non turbata, causae eae sunt, quae irritationem syste-
matis arteriosi universi aut vasorum abdominalium minuunt. Ad illas referendae sunt, corpus non satis ex-
cultum, eruditione neglecta, nutrimenta mala, comoratio in locis humidis multaque in aqua negotia, de-
fectus motionis, copulationis appetitus praemature aesis moribus partus, quo in statu sensibilitas aucta, irritabilitas vero minuta invenitur, contentiones graves tempore maturitatis, corpus calefactum mox vero re-
frigeratum, prae omnibus autem animi depressiones, sicut moeror, aerumnae, desiderium et quidem deside-
rium amati. Mihi ipsi occasio obviam facta est vi-
lendi puellas, quae, haud humili loco natae, ad bene-
casteque vivendum institutae, nulla quae conspici po-

tuerit causa efficiente a chlorosi incessae, summa adhibita in medendo cura, pristinam corporis integritatem recuperare antea non potuerunt quam medicus, causa morbi perspecta, matrimonium suasit, quod repente malum sustulit. Ceterum nullus fere morbus, exceptis inflammatoriis, quin aliquo modo animi depressione sit partus. Quamquam enim primario tantum modo, nervorum systema pars est affecta, tamen sanguinis systema non ita excitare potest, quam ad organismum sustentandum opus est, qui iterum et quantitate et qualitate mutatur ac depravatur. Neque chloroseos causae praetermitti debent morbi jam prius apparentes, ut febris mucosa vel nervea vel intermittens, in universum morbi magna virium jactura juncti, itaque nec minus virium jactura haemorrhagiis orta, quam salivatione continua, diarrhoea habituali, lactando nimis longe. Noxae, systema uterinum ipsum magis afficientes sunt: coitus nimis aut mature aut crebre exercitus, onania, fluor albus, menstruatio praematura vel nimis saepe rediens, sanguinis magna jactura post partum et lochiae longius durantes. Alia chloroseos causa quaerenda est in morbis uteri organicis, qui vires exhauriunt. Menstruatio saepe apud chloroticas valde perturbata, sive nimis parce aut copiose fluat, sive suppressa appareat, sive colore sit fusco, qualitate mucosa: semper autem a statu integro abhorret. Quam tamen mensium anomaliam proximam chloroseos causam statuere absurdum est; sequitur potius ex universali organismi debilitate et productivitate systematis uterini afflicta. Omnino amenorrhoea sola raro medicis est tractanda, sed sublatis aliis causis, haec quoque cedere solet, quoniam ex his potissimum manat ac viget. Ferraro

chloroticis functiones uterinae non sunt turbatae, tamen non satis circumspecte frustra que ageremus, amenorrhoeam emmenagogis vincere conaremur, nam minime est malum topicum et porro, nullis adhibitis remediis, evanescit, dummodo chlorosis subta sit.

V. PROGNOSIS.

Plerique scriptores haud dubie in eo consentiunt, chlorosin idiopathicam conditionibus non nimis infau- tis et justa tam medica quam diaetetica curatione sanari posse, turbationibus in corpore non residenti- us. Nec raro ipsa natura sanat. Res, quod atti- et prognosin, respiciendae hae sunt: 1) constitutio et vires aegrotarum. Quo invalidiora individua, quo ma- ior praedispositio hereditaria, quo magis functionum energia depressa est, eo prognosin peior existit. 2) Aetas. In universum, quo juniora sunt individua, tanto faustius praesagium. Sed semper evolutionis genitalium ratio ad aetatem consideranda est. Quo prius enim coitus appetitus inter chlorosin prodi- t, eo certius de vitio, vitae propriae nocente, concludi potest. 3) Forma morbi. Species erethica facilius potest sanari quam torpida, cum universali debilitate conjuncta. 4) Causae. Melius est, si causa modo traeteriens aut saltem facile tollenda, et si vitam se- ualem directe afficit, ita ut nondum in totum orga- nismum debilitans egerit. 5) Complicatio chloroseos cum morbis aliis. 6) Spatium morbi et processus. Ubi reproductio nondum magnopere affecta est, nec- um succi depravati, prognosin est laetior. Denique conditiones aegrotarum et executio praescriptorum medicorum.

VI. EXITUS.

Et tempore et sequelis morbus multum alius ab alio abhorret. Fieri potest, ut post aliquot hebdomades ad reconvalescentiam se convertat, contra quoque ut per multos menses, annos etiam perduret et gravibus miseriis conjunctus in mortem abeat. In sanitatem sensim sensimque transit, quantitate ac qualitate sanguinis statui integro appropinquante, pallore faciei evanescente, profligatis viribus rursus crescentibus, appetitu apparente mensibusque fluentibus, saepe post matrimonium ac conceptionem. Sola menstruatio, nisi aliae res emendatae sanguificationi accedunt, sanationem non indicat, quum illa, anaemia perdurante, via artificiali esse possit provocata. Nervorum perturbationes, praecipue systematis gangliosi, non raro sequelae non radicitus curatae chloroseos observantur, ut hysteria, melancholia, nymphomania, quarum postrema existit, si chlorosis conjunctionis appetitu non expleto orta erat. Cordis nimis vehementes agitationes, quibus energia circulationis compensetur, morbos illius organi efficiunt, ut dilatationes ac aneurysma. Libenter in morbos chronicos et cachecticos excurrit, in hydropem anasarcam, ascitem, atque in hydrothoracem, phthisin. Quae signa saepe cum chloroseos phaenomenis se ita confundunt, ut decursus ejus non ita luculenter in conspectum veniat. Sunt pedes tumefacti et abdomen, diuresis minuta, cutis secretio suppressa, oppressio pectoris, tussis tenax, sputa purulenta aut sanguinolenta, febris hectica, diarrhoeae vires excedentes. Horum morborum accessione maxime debilitas augetur, appetitus minuitur, somnus fit inquietus, in universum omnia chloroseos symptomata cre-

cunt, his exceptis, quae ex alienata systematis genitalis irritatione originem ducunt, quaeque, debilitate magis magisque crescente, plane fere evanescent. Haec est parva adumbratio sequelarum tritium morbi, qui nostris temporibus creber et potissimum in hominibus inferioris conditionis invenitur et ibi ipsi relictus, aegrotas ad mortem ducit.

VII. THERAPIA.

Princeps indicatio, quam in curanda chlorosi equamur opus est, eo excurrit, ut vitalitatem afflitam erigamus ac praesertim systematis uterini productivitate augeamus. Ad quem finem nonnunquam sane ratione diaetetica pervenimus, quae via, si ad morbum tollendum sufficit, semper est aptissima atque maxime idonea. Ceterum haud difficile perspiciatur, curandi rationem diversam esse oportere ex aetate, consuetudine, societate; semper tamen cura diaetetica cum pharmaceutica conjuncta esse debet. Aegrotis omni modo societas hilara quaerenda, vita sedentaria vitanda, suadenda est modica motio, praesertim in aëre campestri. Nutrimentum optime eligendum ex genere animalium, qui cibi sale conditi aliisque aromatibus componi possunt; potus consistat in cerevisia facili digestu pauloque vini. Semper porro respiciendum est, ne aegrotae somnum nimis protrahant, neve coffeae vel theae infuso sint nimis seditae, neve refrigerationem sibi contrahant. Magnam utilitatem balneae tepidae afferunt. Omnia, quae proponi, remedia eo spectant, ut plasticitate aucta et motisque causis noxiis fortiorem nutritionem ac sanguificationem efficiant et hilaritate restituta animi perturbationem tollant. Sin vero morbus majores

fecit progressus aut complicitus est aliis vitiis, remedia pharmaceutica non sunt omittenda. — Magni est momenti cognoscere, num debilitas receptivitate aut aucta aut minuta sit conjuncta, quia in utraque cura differt. Discernimas chloroticas constitutione torpida ac sensibili. Apud illas, habitu, temperamento, torpedine insignes, ea medicamina, quae principio acri, resina atque oleo aethereo systema uterinum excitant ibique congestiones pariunt, quaeque vim vasorum augment, sunt adhibenda. Itaque non inutilia sunt aromatica, ut mentha, majorana, millefolium, valeriana; balsama porro ac resinae propter vim incitantem uterumque ipsum praecipue efficientem, ut balsam. peruvianum, copaivae, asa foetida, gummi ammoniac., galbanum, myrrha. Vehementer excitant nonnulla olea aetherea, ut juniperi, terebinthinae ac praesertim oleum sabinae. Inter remedia efficacia numeranda sunt aloe in dosi parva, continua tamen aliisque remediis conjuncta, herbae gratiolae grana duo ad quatuor in extracti forma, sensim sensimque majores doses, folia sabinae ad infusum. Eis, quae productivitatem systematis uterini augeant, tonica sunt adnumeranda, in quibus materia extractiva amara praevalet, ut herba trifolii fibrini, marrubii albi, millefolii, radix gentianae, calami aromatici, lignum quassiae, cortex chinae omniumque princeps ferrum.

Adjunguntur externa infrictiones abdominis, institutae oleis aethereis, oleo sabinae, juniperi, balsamo peruviano in spiritu vini soluto. Efficacissimae hic sunt balneae tepidae. Sed si organismi debilitas aucta receptivitate est insignis, quae externo aegrotae habitu, hystericis et spasticis symptomatibus

agnosci potest, tonica caute sunt propinanda propter
 difficultatem digestionis. Hoc in casu optimum sit
 itissima minimeque cohaerentia tonica adhibere, ut
 idum Halleri vel acidum muriaticum infuso aro-
 matico immixtum. Sed si organa chylopoetica ita
 sunt labefactata, ut etiam acidum molestias afferat,
 nihil est aptius quam hanc sensibilitatem auctam
 vino, quod in infuso aromatico positum est, hebetare,
 et sic facto ad ea, quae supra nominavimus, remedia
 dire. De principe medicamine in hoc morbo, nempe
 ferro ejusque vi nonnulla memoranti mihi sit ve-
 ra. Vis, quam habet ferrum in humanum organis-
 um, notior est, quam ut multis verbis de ea disse-
 ndum sit. Ferri usu sanguis elementis firmis cres-
 t, cruore aucto rubriorem colorem adipiscitur, cir-
 culatio acceleratur, uno verbo, sanguis ad nutrien-
 tum aptior fit. Qui ferri eventus quum notus esset,
 vid tum luculentius erat, quam illud laudare semper
 re prosperrimo successu adhibere, quum chlorosis
 videndum petat ex sanguinis depravatione, cui tollendae
 nihil ferro melius est. Itaque Naumann, vir magni
 momenti, jocosè quidem, verissime vero ait: qui nes-
 cit Martem, nescit artem. Neque tamen parvum
 ferremus damnum, si ubique ferrum adhiberemus;
 sed primo est respiciendum, num digestionis organa
 integritate versentur, quae si non sunt intacta
 ventum spei nostrae non esse responsurum constat,
 nam ferrum ipsum ejusque praeparata robur quod-
 dam organorum chylopoeticorum poscunt, alias facile
 cruditates pariunt ac gastricismum revocant. Sed
 quum in chlorosi digestio raro solum non sit afflicta,
 et supra vidimus, optima erit utilitate antea medica-
 minibus amaribus uti, e. g. trifolio fibrino, carduo be-

nedicto, absinthio, chelidonio majore, quibus digestio corroboretur. Quo facto, ferrum ipsum et quidem ejus praeparata facilia digestu, tanquam princeps remedium, in usum revocare licet, usque ad usum ferricul verati. Semper tamen ferrum aromatico quodam conjungitur, quo digestio excitetur ferrumque facilius digestu reddatur. Fieri potest, ut ferri usu alvus sit obstructa, tum pauxillo rhei conjungi potest; aut succus gastricus hyperacidus sit, tum bonum erit medicamen absorbens addere. Praecipua memoracione digna sunt balnea martialia fontesque salubres, quae ad chlorosin tollendam multum afferunt, praesertim in loco adhibita, ubi res plures accedunt ad valetudinem restituendam. Quo pertinent Pyrmont, Schwalbach, Franzensbrunn, Spaa, Brückenau, Cudova, multique alii fere innumera- biles fontes. Praeter alia elementa continent ferrum oxydulatum carbonicum, salia, ut natrum carbonicum, muriaticum, sulphuricum, calcariam carbonicam, mu- riaticam, sulphuricam. Major eorum pars sunt frigi- diores, alii vero calidiores. Gustus est atramento similis et contractivus. Quas aquas, etiamsi pars ferri carbonici insit parva, non tamen est negandum, hoc insignes vires salubres adipisci, et interdum quidem majores quam fortissima ferri praeparata. Quod admirari non possumus, quia, quod jam supra vidimus, ferri praeparata fortissima corpus poscunt minus irritabile, si bene digerantur. In forma ferri carbonici ferrum mitissimum habet effectum, facillime circulationi immiscetur et ita efficacia augetur. Hoc modo adhibitum ferrum, hominibus debilibus et tractu intestinali sensibili praedito utilissimum est. Neque est praetermittendum, salia admixta ferri tonum mi-

ere, secretiones augere alvumque laxiorem reddere. Ique hae aquae salubres pretio sunt magno, quo am accedit, ut itinere faciendo successus animi aritate adjuvetur.

Nonnulla liceat de effectibus nonnullorum reme-
orum adjicere. Quod spectat ad venaesectionem,
ulti, exempli gratia Sydenham, Hoffmann, van
wieten, in chlorosi venam secari nolunt, aliis tan-
modo raro parvas venaesectiones cum fructu se
stituisse affirmantibus. Federigo, venaesectionis
e quidem inimicus, non negat tamen, hic illic inflamma-
ones locales huic malo subesse, quae palliative venaese-
ctionem desiderent; nec infitatur Colombat parvam
venaesectionem revulsivam utilem existere, quando ae-
otae vehementibus vexentur palpitationibus. Omnino
venaesectiones remedium curae radicalis fieri nequeunt,
nippe augentes potius qualitatem sanguinis serosam,
sequelas haud raro obvias, sicut leucophlegma-
am, hydropsiam, tabem tantummodo adjuvantes. At
nunquam individua plethorica a chlorosi corri-
untur, aut organis sexualibus celerius sese evol-
entibus, aut aliis organis citius se excolentibus.
ic parvae venaesectiones, caute quidem institutae,
irum in modum prosunt.

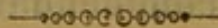
Emetica quoque commendata sunt: primum qui-
em a Mercato ejusque asseclis, qui turbationem
rganorum concoctionis causam chloroseos prima-
am existimabant. Verum hoc medicamine parum
antum emolumenti conciliatum est. Nec licet eme-
ca nisi remedia palliativa habere, quae tantum prae-
entibus in ventriculo sordibus et in obstructionibus
ystematis lymphatici advocari oporteat: nam prae-
ostere adhibita ventriculum irritant, totum organis-

mum valde conquassant et facile, debili systematis nervosi statu, mala constantia provocare possunt. Ubi supra memoratae indicationes emeticorum administrandorum existunt, ipecacuanha, tanquam mitissimum et praeterea spasmos sedantia porrigatur.

Laxantia in chlorosi tractanda maxima sunt utilitate, quia in irritabilitate organorum gravium derivationi inserviunt et organa digestionis a materiis noxiis liberant. Busch teste, rheum, senna aptissima sunt, quum salia neutralia nimis debilitantia, fortiora vero drastica nimis irritantia in organismum agant.

VIII. SECTIO CADAVERIS.

Raro chloroticae mortem occumbunt, nisi ille morbus aliis est complicatus, aut, rebus externis intercedentibus, magnos fecit progressus. In illis casibus, quibus quidem aegrotae mortuae sunt, obductione docuit sanguinis defectum, uterum non satis excultum atque ovaria, et obvia in iis vitia organica nec minus in liene ac hepate, cordis dilatationem atque effusiones serosas in cavum pectoris et abdominis. —

V I T A.

Ego, Isidorus Lœwenstein, veteri fidei deditus, patre Josepho, matre Recha e gente Collack, quibus Deus optimus maximus longam impertiat vitam, Gedani natus sum. Primis litterarum elementis in schola urbana imbutus, quinto demum aetatis anno ad mercatorem sum deductus et quamquam jamdudum litterarum cupido me allexerat, tamen familiaribus afflictis mihi ab illis erat abstinentum. Fortuna vero aliter de me egit. Frater enim, cujus mortem jam ex aliquot annis lacrimis persequor, cujusque memoria nunquam ex animo dimittetur, Berolinum me invitavit, omniaque ad vitam sustentandam studiumque inchoandum et continuandum necessaria mihi libentissime praebeuit, ut ei, pro color! defuncto summas gratias agere supersedere aequam. Cum maturitatis testimonio a gymnasio Frid. Werderano, quod annum et dimidium frequentaui sub auspiciis Cel. Bonnell, dimissus Regionum petii et Prorectore Magnifico Ill. Voigt in numerum academicorum receptus atque a Deano spectabili Ill. Burdach medicinae studiosus descriptus sum. Per sex semestria his praelectionibus interfui: Ill. Burdach II. de osteologia et synsplanchnologia; Ill. Rosenkranz de philosophia practica, de psychologia, de logice; Ill. Rathke de oologia, splanchnologia, angiologia; Illustr. Burdach II. de myologia et neurologia, anatomia generali; Ill. Meyer de botanice generali ac speciali; Ill. Dulk de chemia experimentalis; Ill. Moser de phy-

sice; Ill. Sachs de pathologia generali et pathologia ac therapia speciali; Ill. Seerig de chirurgia; Ill. Hayn de arte obstetricia. Cadavera rite secare me docuerunt Ill. Rathke et Burdach jun.

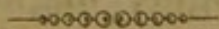
Anno MDCCCXLIII. Berolinum repetii atque a Rectore Magnifico Ill. de Raumer inter cives academicos receptus, ab Ill. Mueller, t. t. Decano maxime spectabili, medicinae studiosis adscriptus sum.

Exercitationibus clinicis medicis, chirurgicis et obstetriciis interfui virorum Illustrissimorum Sachs, Seerig, Schoenlein, Juengken, Busch, Barez, Truestedt.

Quibus omnibus viris, optime de me meritis, gratias ago quam possum maximas.

T H E S E S.

- 1) *Natura ipsa plurimum ad morbos sanandos valet.*
- 2) *In morbis curandis semper genius epidemius est respiciendus.*
- 3) *Ex sanguinis depletione ac depravatione diversissimi morbi originem ducunt.*
- 4) *Venaesectio nullo remedio alio est compensanda.*
- 5) *Psychologiam nec minus philosophiam colere medici est.*

NARROW GUTTERS

(1-2 CHARACTERS

LOST ON

SEVERAL PAGES)